

KÖZPONTI SZOLGÁLTATÁS: ÁLLOMÁNYFEJLESZTÉS ÉS DOKUMENTUM-FELFOLDOZÁS

Az integrált könyvtári szoftver katalogizálási, gyarapítási és állomány-nyilvántartási moduljának bevezetése szükségessé teszi a tagkönyvtári dokumentumállomány fejlesztésének és feldolgozásának újragondolását, a már központosított folyamatokhoz újak integrálását. A közvetlen ellátást végző tagkönyvtári struktúra átalakulása, a régiók számának megváltozása, a szolgáltató helyeken az olvasók jobb minőségű ellátásának előtérbe kerülése miatt célszerű a gyarapítás és feldolgozás további koncentrációja. Jelenleg a központi gyarapítási és feldolgozási szervezeti egység gyarapítási feladatok mintegy 60 %-át látja el, a katalogizálás pedig még ennél is magasabb fokon központosított. Az informatikai fejlesztés részeként minden tagkönyvtárban kialakul a gépi katalógusszolgáltatás feltétele, a könyvtárakban fele-fele arányban ez on line, illetve off line módon történik. A tagkönyvtárak teljes dokumentumállományát tartalmazó központi katalógus építése, ennek folyamatos karbantartása, az e katalógusra építendő hálózati szolgáltatás megkerülhetetlen, a korszerű ellátási rendszer megalapozó követelmény. A meghatározó munkafolyamatok ily nagy mértékű koncentrációja mellett nem célszerű decentralizáltan gyarapítási és feldolgozási feladatokat meghagyni, ezért ezeket és a hozzájuk kapcsolódó kiegészítő tevékenységeket (dokumentumok szerelése) a központi szervezeti egységhez kell telepíteni.

Természetesen ez a szervezeti megoldás tartalmában nem érinti a szerzeményezés előkészítő feladatait, az egyes tagkönyvtárak gyarapítással foglalkozó munkatársainak döntés előkészítő szerepköre változatlan marad. A gyűjteményszervezés és az adott könyvtártípus koherenciáját alaposan átgondolt gyűjtőköri szabályzatokkal rendezni kell, érvényesíteni kell hálózati ellátási elvből származtatható gyűjteményépítési elveket – az adott tagkönyvtár következetesen a típusára jellemző gyűjteményt alakít ki és ezt a követelményt a rendszer működése során ellenőrzi is.

1). Központi gyarapítás

Általános elvei:

- Gyorsaság - az ajánlatkészítésben, az igényvisszajelzésben, a beszerzésben, az állományba vételben, összességében a dokumentum használatba adásakor
- Információgazdagság - ajánlatkészítés, egy igényelt dokumentum beszerzésének stádiuma és az állománygyarapítási keretek vonatkozásában
- Ütemeztettség, de egyben rugalmasság - minden munkamozzanatban futószalagszerű működésben, de az esetenkénti soronkívüliség biztosításával
- Gazdaságosság - a dokumentumok nagy példányszámú beszerzése miatt a vásárlási kondíciók javításával, a példányszám lehetőség szerinti optimalizálásával (Corvinában kölcsönzési gyakoriság mutatójának figyelembe vétele)

- Befutó igények kielégítése, de egyben egységes gyarapítási politika megvalósítása - az adott kerület, régió beszerzési igényeinek figyelembe vételével, de összkönyvtári szinten, a főváros teljes lakosságának igényei szerinti esetleges korrekciókkal

Munkafolyamat:

- A Corvina rendszer gyarapítási moduljában jogosultságokhoz kötöten folyik.
- A gyarapítás történhet egy könyvtári egység, egy kerület, a régió egésze számára.
- Egy dokumentum, vagy dokumentumok bármely csoportja a gyarapítás teljes folyamatában nyomon követhető.
- A hagyományos gyarapítási munkamozzanatok (ajánlat, igénybejelentés, döntés) a beszerzésről, rendelés) dokumentumtípusonként a célszerűség szerint eltérő ütemezéssel folynak.
- Egy-egy dokumentumtípus gyarapítását, a hálózattal és a kereskedő cégekkel, intézményekkel való napi kapcsolattartást külön szakreferensek biztosítják.
- A beszerzett példányok állományba véve, vonalkóddal ellátva, szerelve kerülnek kiküldésre.
- A központi adatbázisban minden központilag beszerzett példányról példányrekord készül, amely tartalmazza legfontosabb bibliográfiai adatokat, a lelőhelyet (igényhely), használatba adás típusát, a példány árát.
- Ezek alapján az igényhelyek informatikai eszközökkel való ellátottsága szerint e az igényelt dokumentumokkal együtt könyvkártyát, illetve saját példányaikról off-line rekordot biztosítunk (TEXTLIB vagy CORVINA rendszerben).
- A gyarapítási keretek forrás, igényhely, dokumentumtípus ill. főbb származási hely (magyar külföldi) megadhatók, s ezek a szabad, lekötött vagy felhasznált része bármikor megtekinthető.
- A modul részeként végezhető az állományleltár: teljes hálózati egységben, annak egy részében, egy dokumentumtípus vonatkozásában.
- A modul részeként végezhető a törlés is.
- A modul archiválási funkciókat is ellát, feleslegessé teszi a hagyományos állomány nyilvántartást. Egy példány teljes "életéről" képes információt adni (beszerzés, leltározások, törlés).
- Biztosítja az állománystatisztikákat és a gyarapítás folyamatában szükséges nyilvántartásokat (igényhelyek, kereskedelmi és cserepartnerek).

2). Központi feldolgozás

- A könyvtárba kerülő összes dokumentum monografikus és analitikus feldolgozása központilag, helyi szabályzatok által előírva, a bevitt bibliográfiai rekordokat ellenőrizve történik.
- A központi adatbázisban minden címről bibliográfiai rekord készül.
- Ezek alapján az igényhelyek informatikai eszközökkel való ellátottsága szerint katalóguscédulát, ill. off-line rekordszolgáltatást biztosítunk (TEXTLIB vagy CORVINA rendszerben).

3). Lelőhely-nyilvántartás

- A központilag beszerzett példányokról a központi adatbázisban automatikusan leelőhely-nyilvántartás jön létre.
- A régiók saját könyvtáraik régi állományának honosításával és az adatbázisba kerülő új példányok letöltésével informatikai eszközökkel való ellátottságuk szerint akár off-line módon, de létrehozhatnak helyi leelőhely-nyilvántartásokat (TEXTLIB vagy CORVINA rendszerben) szolgáltatásuk színvonalának emelése érdekében.
- A naprakész információszolgáltatás érdekében eltérő megoldás alkalmazására van szükség a központi adatbázissal on-line kapcsolatban álló, ill. azt csak off-line módon elérhető hálózati egységek tekintetében (a megrendelt példányok adatainak módosítása pl. kölcsönözhetőség, a példányok letiltása, törlés)

4). A központi szolgáltatások fejlesztésének feltételei

- Hely - a gyarapítás és feldolgozás egy térben, egy futószalagon történjék
- Technika (megfelelő számú és kapacitású számítógépek, nyomtatók, fénymásolók, telefonvonalak stb.)
- Szállítási eszköz
- Munkaerő - olyan létszámú, amely mellett a folyamatos munka jó ütemben maradéktalanul elvégezhető, nincs szükség állandó prioritások meghatározására.